

Abonamentul

Pentru monarchie:

Pe an 6 fl., $\frac{1}{2}$ an
3 fl., $\frac{1}{4}$ an 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:

Pe 1 an 18 frcs., $\frac{1}{2}$
an 9 frcs., $\frac{1}{4}$ an
4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care
Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericescă-politică.

Insertiuni

Un şir garmond:
o dată 7 cr., a doua órá
6 cr., a treia órá 5 cr.,
şi de fiesce care publi-
caţiune timbru de 30 cr.

Tot ce privesce fóea,
să se adreseze la red-
acţiunea şi Admini-
straţiunea Unirii
în
Blaş.

Anul IX.

Blaş 15 Iuliú 1899.

Numérul 28.

Bartha Miklós.

Domnul acesta scrie în fóia sa „Magyarország“ de la 6 Iuliú 1899 Nr. 184, un articolol despre Înalt Preasfinţitul nostru Mitropolit Victor, pe care l' atacă cu o furie neobicinuită ca să nu-i zicem hunică.

Pe adevératul patriot îl face trădător de patrie. Pe apărătorul bisericeii şi al clerului ni-l infăţişeză ca pe duşmanul Ungurilor. Pe susţinatorul drepturilor câştigate de la regele Ungariei şi respectate de tóte guvernele constituţionale până în anul 1896, îl numesce inamicul patriei ungare.

Despre tóte acestea se vor convinge cetitorii noştri din articololul domnului Bartha, care se publică în numărul nostru de astăzi la alt loc.

Nu ne vom ocupa cu tóte neadevărurile, insinuările şi exploziile de furie ale domnului Bartha Miklós, ci vom releva numai neadevărul piramidal pe care se intemeiază tóte atacurile. Zice adecă domnul Bartha Miklós, că Mitropolitul nostru a dat până acuma ajutoriul de stat, „cui a voit, fără nici o restrângere şi controlă. L'a dat înse forte a dese ori la ast fel de preoţi, cari au agitat în contra patriei lor în chipul cel mai urit. L'a dat în mod arbitrar, fără considerare la starea materială, şi încă la dat cu subtrageri, pe jumătate, reţinând din competenţă anumite sume, pentru anumite funduri.“

Câte cuvinte atâtea neadevăruri!

Tótă lumea scie, că Înalt Preasfinţitul Mitropolit Victor, de când este în fruntea archidiecesei nóstre, nu a împărţit nici un crucer din ajutoriul de stat. El şi-a ocupat scaunul arhiepiscopesc în Maiú 1895, pe când ajutoriul de stat de pe acest an se ridicase şi împărţise Clerului. Ajutorul de stat pe anii următori 1896, 1897 şi 1898 l'a împărţit însuşi Ministrul de culte, cui a voit şi cât a voit, şi l'a împărţit intradevăr fără nici o considerare la starea materială. Căci şi preoţi, cari pe lângă alte venite, aveau salar fix de 200—700 fl. v. a. la an, au mai căpătat şi din ajutoriul erarial câte 100—400 fl. v. a., pe când preoţi fără venit de un singur crucer, nu au căpătat nici macar un floren de la domnul Ministru, care a dese ori a aruncat cu sutele bani la ast fel de preoţi, cari nu corespund chemării lor. Tótă lumea scie, că Mitropolitul nostru n'a fost împărţitorul, ci numai speditorul banilor împărţiţi de Ministru şi că ne cum să subtragă pentru sine cât e negru sub unghie din subsidiul preoţilor, dar pre cât i-au iertat împrejurările economice nefavorabile din aceşti ani, i-au ajutat din punga sa, pe unii chiar cu sume însemnate. Subtragerile, cari s'au făcut, au fost datorii licuide la fondurile archidiececane, şi în cele mai multe casuri împrumuturi contrase din acele fonduri, așa în cât nimenui nu s'a subtras nici un crucer pe nedreptul şi fără ca respectivul să fi avut obligamentul de a plăti.

Antecesorii Mitropolitului actual au împărţit ei înşişi ajutoriul de stat. dar tot de a una în modul cel mai corect şi pe lângă controla guvernului. căruia în tot anul i-au dat socóta documentată despre persoanele, cărora s'a împărţit ajutoriul şi suma, ce a căpătat fie care preot. Guvernul în tot anul a examinat această socóta, a aflat-o corectă şi a dat absolutor formal, şi nu a fost un singur cas, ca vre un ministru să fi zis, că s'a dat subsidiu şi la vre un preot nevrednic ori trădător de patrie. Şi deşi consistoriul cu antecesorii actualului Mitropolit, împărţiau numai ajutoriul ordinar de 18.000 fl. la an, pe când Ministrul imparte câte 25.000 fl. la clerul archidiececan, totuşi cu 100—300 era mai mare numărul preoţilor, cari căpătau atunci ajutor, față cu numărul celor împărţiţi în cei 3 ani din urmă, de unde se vede, că tendinţa Consistoriului era să ajute pe toţi cei lipsiţi şi vrednici, pe când tendinţa guvernului este sa să răsplătescă serviciile politice contrare intereselor nóstre bisericesci şi şcolare, sau să îndemne şi pe alţii la ast fel de serviciu.

Afle domnul Bartha, că dreptul de a se împărţi ajutoriul de stat prin Mitropolitul şi Consistoriul său l'a dat însuşi Maiestatea Sa în 1863 şi acest drept l'au respectat tóte guvernele până la guvernul lui Bánffy, care pentru volnicile sale comise chiar şi faţa cu Magiarii a revoltat şi pe domnul

Feuilleton.

Procesul pierdut.

— schiţă. —

Ea era o femeie înaltă, uscată şi cam adusă înainte de spate, ca un par încovoiat. Pielea feţei sbârcită şi palidă, fără picătură de sânge în ea. Ochii mici, gălbui, stinşi, ca o apă turbure. Nasul lung şi ascuţit. Era trecută de 50 ani înse nu părea bătrână, căci perul blond nu încăruntesce așa de grab.

„Sedeţi, dómna Câlţescu.“

„Multămes, dle avocat.“

„Poftim, poftim. În dată vă vine rîndul şi DVóstră, numai să dictez ceva scriitorului. Isprăvi şi apoi se întorec la ea.

„Așa dar, dómna, aţi găsit hârtiile?“ zise avocatul.

„Da.“ Şi început a desnoda cărpa în care erau învălitate.

Avocatul le luă în mână, aruncă o ochire peste ele şi îi zise:

„Să le lăsaţi numai aci. Le voi studia eu. De sigur e o nedreptate strigătoare la cer, ceea ce a făcut repositul. Să-şi facă

numele neperitor furând pânea din gura nepoţilor! Dar deptatea va învinge, nu duceţi frică! Cum aţi spus numai în rîndul trecut? Adecă averea nu era a lui, ci a fost zestrea nevestii sale, ér fie iertat bărbatul DVóstre, a fost nepot nevestii testatorului. De frate saú de soră?

„Nu sciú de bună samă. Dar cum se nu sciú? de frate, da, căci purta acelaşi nume cu ea „Câlţescu“. care îl portă şi fețele mele. „Așa-i. Numele, care îl purtaţi şi DVóstră.“

„Da.“

„Aveţi să lăsaţi 5 fl. pentru timbre, apoi cele alalte le fac eu“, zise avocatul.

Ea scóse din sîn o altă cărpă şi desnodând tóte patru cornurile numără suma de 5 fl. În cărpă nu mai rămase nimic, o împătură şi o puse éráşî în sîn.

„Cetitaţi în gazetă, dle că ce s'a hotărît cu averea?“

„Da, am cetit. Se vor crea ajutóre elevilor şcolii de agronomie, pe cum a lăsat în testament. Dar se înţelege, noi nu vom lăsa. Vom documenta, cum că averea n'a agonisit-o el, prin urmare n'avea dreptul să dispună de ea. Averea fiind a nevestii sale, rămâne ca un drept firesc rudelor aceleia.“

„Dumnezeu să vă ţină, dle avocat. Nu a cincia parte cum am zis în rîndul trecut, dar a patra parte să fie a DVóstre.“

„Să fie numai într'un ceas bun.“

Să vede c'ai umblat bine, mamă dragă, că esei rumenă la față cum n'ai fost de mult. Cea zis avocatul?

„Dumnezeu ţine o dată şi cu noi, dragile mamii. Voi până acum n'aţi gustat, de cât tot numai din amar şi sérăcie, dar lăsaţi că vă va da Dumnezeu şi voué noroc. Numai nu spuneţi la nime. Să ajungem numai la parale, apoi lăsaţi pe mine, sciú eu cum să trăesc şi să învîrte în lumea mare. Voi dragile mele, n'aţi avut noroc să umblaţi în lumea bună, să ştiţi ce-i traiul de om bogat, cum te cinstesc toţi şi cum te bagă în samă. Vai, vai, ce lume am mai dus eu o dată. Numai așa să fiţi şi voi pe cum am fost eu, cu bărbatu-meu la curtea lui Canta, pe când trăia nevastă-sa, boerita. Bătrânul Canta cu muiere-sa nici habar n'aveau de trebile curţii. Lăpturi, brânzuri dulceturi, bucate, bani, c'o vorbă tóte bună-tăţile erau pe mâna mea. Câlţescu, tatăl vost, le era nepot şi administratorul curţii. N'am avut eu mintea de acum, să fi pus

Bartha și pe soții săi de principii și pe toți politicienii cinstiți ai Ungariei.

Domnului Bartha și soților săi de principii le-a fost iertat să recurgă și la mijloace neconstituționale, ca să se apere de volniciile guvernului, Mitropolitului nostru nu-i este iertat după domnul Bartha, nici macar a se ruga de același guvern, să-i respecte dreptul, exercitat de antecesorii săi în decurs de 33 ani, căci alt-cum tot după domnul Bartha se face trădător de patrie. Este această logică? Este acesta simț de dreptate? Este această cinste politică? Aș dori pretinde Mitropolitul nostru vre un privilegiu, și favor excepțional? Nu pretinde de cât respectarea dreptului avut, nu cere de cât aceea ce au și alte confesiuni, căci d. e. reformatilor nu ministrul le împarte ajutorul de stat, ci înseși autoritățile lor bisericesci, fără de quitanții vidimate de solgăbirău.

Mitropolitul nostru nu a făcut alta, de cât ceea ce a fost datoria lui sfântă; și-a apărut clerul de destrămarea disciplinei ecclesiastice, a protestat în contra așezării clerului sub supraveghiere polițienescă, a cerut să nu fie nici el umilit, nici clerul dejosit sub pretextul ajutorului de stat. Dacă ast fel ar fi lucrat un superintendent, ori alt episcop magiar, Bartha ar fi fost cel dintâiu, care l'ar fi tămâiat cu laude în ziarul său. Fiind că înse este vorba de un arhieru și preoți valachi, domnul Bartha i-ar trimite sau în temnițe sau la spânzurătoare.

Să ne întorcem înse privirea de la ast fel de insanități politice, și să luăm și din acestea învățătura folositoare, că pentru clerul nostru n'a rămas de cât alternativa: ori sărac și cinstit ca și părinții noștri, ori trădător de religione, biserică, neam și limbă, înse plătit, cum se plătesc asasinii, pe cari nu i-a vădit nimenea bogăți.

Despre Mitropolitul Mihályi. — Publicăm în următoarele articolul lui Bartha Miklós din „Magyar orszag“ de care facem pomenire în primul de azi.

„Folia oficială“ a mitropolitului Mihályi face cunoscut lumii românești, că după ce ministrul de culte n'a cedat, a cedat domnul Mitropolit. Dar nu de tot, ci cu un mic gând rezervat, se pleacă acum înaintea situației silnice, dar la toamnă în sinod speră să-și câștige nouă puteri din părerea preoților de rând.

La ce e de lipsă această putere? La aceea, ca să refuze ajutorul de stat. Căci intradevăr este lucru revoltător, nu-i așa? că statul magiar cutază să oferească ajutor preoților gr. cat. săraci? Dar este legat de condiție, — răspunde Mitropolitul Mihályi. Da, de condiție. Wlassics poftese, ca să fie ajutați numai ast fel de proști, cari nu s'au obișnuit a lua parte la mișcări irredentistice.

Asta-i condiția. Asta-i supără pe domnul Mitropolit Mihályi. Bine să înțelegem: nu-l supără pe Mitropolitul, ce mă supără pe mine. Pe mine mă supără aceea, că popii irredentiști și acum sînt liberi. Pe când locul lor ar fi în temniță. Dar ministrul pretinde lista preoților, cari au să fie ajutați și poftese ca quitele lor să fie vidimate de prim-pretorii (subprefecții) competenți.

Așa dar gravamenul domnului Mitropolit Mihályi este ordinea. Nu dă lista, căci nu suferă controlă. Nu suferă vidimarea autorității politice, pentru că poftese să-și țină preoțimea de parte de gândul, că ei a fără de libertate, dreptate, siguranță, comunicație ieftină, mai căpăta de la patrie și ajutor de bani în fie care an.

Înainte de asta Mitropolia căpăta banii, și-i da, cuț voia, fără nici o restrîngere și controlă. Și i-a dat forțe adese ori la ast fel de popi, cari au agitat în chipul cel mai urit în contra patriei lor. Datu-i-a în mod arbitrar, fără considerare la starea materială. Și i-a dat cu subtrageri, de jumătate, reținînd din competență anumite sume, pentru anumite fonduri.

Ani de a rîndul a ținut această otrăvire, ce și-o facea patria magiară. A dat remunerația acelor, cari o tradau. Și acesta

a fost o specialitate magiară deosebită. Pentru ast fel de lucruri a exclamat poetul: „Minunea lui Dumnezeu, ca mai stă patria noastră“.

În sfîrșit s'a trezit în ministrul Wlassics energia apărării proprii. Nu, nu energia, ci numai instictul. Dar nici instictul, pentru că instictul l'ar fi îndemnat la o procedură mai energică, energia la una mai necrutătoare. Ci s'a deșteptat dorul de apărare proprie, și de la Mitropolitul a poftit, să-i așternă lista preoților, cari au să fie ajutați.

Vedeți, că în loc de stirpire, ministrul a ales plivirea, macar că nu trebuie să cionți buruiana, ci să o pustiesci. Dar guvernul a început a spēla în apă caldută haina înfîșiată, în loc să o fi ars cu procedură scurtă. Blandețea acestei tractări, a încurajat pe domnul mitropolit. — „Uite, ministrul acesta nu lovesc, numai amenință. Ba nici nu amenință, ci numai te face atent. Macar că e clar, că am merita bătaie.“ Așa cugetău în palatul mitropolitului din Blaș.

Pe temeiul acesta țesut'au și mai de parte firul gândirei. „Tractarea blândă își are cauza sa. Ore ce causă? Căci este clar, că gâtul nostru s'a făcut vrednic de streang. Că-cî pe lumea asta nu mai găsesc un stat, care să suferă, că trădarea de de patrie să fie ocrotită în sinul bisericilor, ast fel de organisme confesionale România le-ar zdrobi tot pudzerii“

„Și etă că guvernul în loc de brîncă de fier, ne arată palmă plină cu carne. Ore pentru ce? De unde lipsa asta de curagiu? Pentru ce șovăsece, pentru ce stă pe gânduri, pentru ce pășese pe môlele teren al căilor cu ocol? Pentru ce nu merge oblu, pe calea firăscă și salutară a minții sănătoase și a susținerii statului?“

Pentru ce? — În palatul mitropolitan mediteză omenii mai de parte și ajung la presupunerea aceea scârbosă, că în Viena se află cauza tractării blânde, Împăratul. Se acată de unghia acelui program fatal, care a cauzat deja atâta neînțelegere, suferință și versare de sânge. Să slăbescă rassa magiară, desmierdând și răsărînd pe celelalte rase. Acesta a fost în decurs de vécuri direcția politiceii vienezee.

de o parte, pe zile negre, căci puteam în totă voea și cât ași fi voit, că nu se cunosea. Era de unde. Dar pe atunci eram și eu tineră și nebulă, nu mă gândeam, de cât la prostii. Eram tot din rochiile în rochiile și din pâlării în pâlării. Cine mai avea mătăsurile de pe la cele dintâiu fabrice și modiste din Paris, ca mine. La balurile boeresci nu mă întrecea nici una dintre iavitate. Veniau domni și tineri de pe la orașe numai pentru mine. Eram gătită sci coala și și drăcôsă Dar n'al ce face! Mătușa vóstră s'a stins, și a perit și Căltescu, ér eu a trebuit să ieau lumea în cap mai bine de douăzeci de ani, până am aflat de mórtea lui Canta, să tigorim, ca vaî de noi, pe cum sciți voi bine. Câte mai îndură omul în lumea asta Dómne sfinte! Să fi trăit Căltescu, ar fi lăsat să se facă testamentul pe suma școlilor . . . ? Ferit-o sfîntul! Ți l'ar fi sagramat pe bérinul, ca pe un puî de gâină. Dar s'a făcut, și e greu de desfăcut!“

„Dar ce zice avocatul, mamă?“

„Ce să zică? Zice bine. Numai o piedecă este, pe care n'o scie suflet de om și nici nu cred s'o pótă cine va găsi.“

„Ce, mamă, ce?“

„De altă dată. Acum n'o mai spuî. Nu-i mare lucru. Dar de azi în colo să nu

vă mai vęd strîmbându-vē la cusătură. Lăsați-o la naiba. Eū n'am cusut de când sînt și pe copile să mi le vęd așa de chinuite de muncă. Jos cu cusătură, anđiți Geni și Mariți! Cine va bate în use.“

„Poftim.“

„Bună ziua. Aveți mult de lucru, domnișore? V'am adus de cusut nisce rochițe pentru copilele mele. Pe când puteți să mi le gatați?“

„Nu mai cóssem,“ răspuse bérina înfumurată. „Nu le las, să mai cósse.“

Domna străină rămase surprinsă. Ar fi voit să le întrebe, că de ce, înse i-se opri vorba pe buze.

„Atunci mă recomând, scusați, mă voi duce airea.“

Dar nu peste mult se isprăvi cafeaua, zăharul, pânea, făina. Dómna Căltescu umbla prin oraș pe la cunoscute, să găsescă lucru pentru fete.

„Ce să facem drăguțelor? Până la sfîrșitul procesului vom mai duce-o noi cum va.“

Sérmană femeie! Nu dormia nopți de a rîndul. Ah ce nopți căte o dată. Să sbătea ca peștele pe uscat. I-se părea nóptea un an întreg. Se sculă palidă și sfărșită ca

mórtea. Prea i-se înfășău lucrurile în lumină urită. Avocatul ar putea afla . . . și atunci în zădar au fost tóte. În zădar a cheltuit atâta bănișori, a făcut atâtea căi până la curtea lui Canta în Petreni și a răscolit pe sub ascuns, să înțelege, tóte dulapurile cu hárții și s'a făcut și de rușine înaintea ómenilor în zădar, în zădar . . . Și viața chinuită și lipsită i-se înfășău mai neagră ca iadul.

Alte nopți îi treceaū scurte și mângăioase, de și nu închidea un ochiū măcar. Avocatul e om cu minte, ce nu póte el, dacă voesce. Întórce cum va legile și câștigă procesul. A patra parte din bănet nu-i lucru de nimic, să va fi gândit și el și-și va da tótă osteneala. Cum să va schimba atunci odăița strîmtă, abia de căți va pași și hainele rele, în cari erau învălitate! Ce trai îi mângăia inima, ce mîncări și ce belșug! Fetele cum încetaū cu nécasul, ce împodobite mi-le vedea și ce noroc le combina în durerea ei de mamă! O, atunci să ridica din pat mai óblă ca de obicei și în ochii ei turburi și stîniși se aprindea un foc viu.

Din când în când mai mergea pe la avocatul și tot de una trebuia să desnode cârpa și să lase ceva pentru timbre și alte mici cheltuieli.

Domnul mitropolit s'a amăgit pe sine, că ăsta-i și acum programul. Wlassics nu-i energie, pentru că-i sint legate mâinile. Wlassics se teme: petru aceea este așa de cruțător. Bine va fi să resistăm. Și ast fel s'a întemplat. Mitropolia n'a primit ajutorul condiționat. Ea vrea banii, înse fără de controlă. Ce-l împortă pe statul magiar, că spre ce scop îi folosesece banii dl Mihályi? Lucrul principal este, să dea bani, chiar și dacă cu acesti bani dl mitropolit îi atacă pacea, unitatea, existența.

Din norocire Wlassics nu s'a temut. A dat de seire, pe cum se vede din „Unirea“, că va împărți ajutorul înmediat, prin organele sale, cu încunjurarea mitropoliei, între preoții săraci. Acest pas avu două rezultate.

Unul, că dispoziția războinică a domnului mitropolit a scăzut, și acum este, grațios a primi ajutorul condiționat. Ce fericire! Un cetățean al patriei magiare, care-i nobil magiar, și are mare demnitate, mare rang, mare avere, și mare jurisdicțiune în patrie, nu abdice de aceea, ca și pe viitor să fie inamic patriei magiare, dar étă că pentru preoții săi de rînd primesce ajutorul patriei magiare. A cui ochi să rămână uscați în acest moment excepțional de mișcare sufletescă.

Cel alalt rezultat este, că în fine va dispără credința în năluca vieneză. Învătura scosă din evenimente mondiale au trebuit să schimbe vechiul program. Direcția federalistică a sfâșiat unitatea Austriei. E cu mult mai mare instinctul de viață a casei de Habsburg, de cât să mai nisuescă a transplanta și din cōce înțelepciunea politică experimentată acolo. Dintr'o ast fel de prăjitură, este destulă o plăcintă.

Putere, incredere și viitor numai în unitatea patriei magiare se mai pōte afla acum. Politica din Viena va lucra înțelepțesce ferindu-se de disoluțiunea acestei unități. Puterea națiunii magiare este cea mai principală putere a casei domnitōre. Acastă putere nu o slăbesc de placlul irredentismului valach. Asta-i faptă, ăsta-i adevăr, ăsta-i calcul, care unesce politica dinastiei cu politica națiunii magiare într'o comunitate de interese mare, și puternică și istorică.

„Pe când gândeți, dle avocat, că se va sfârși procesul?“

„Îmi mai trebuie numai nisece acte, apoi în scurtă vreme“, îi răspuse în căte va rînduri.

* * *

Astă nōpte i-se făcea că a visat puțin galbeni de rață. Scia din bătrâni, că însămnă bani. Tōtă nōptea a visat tot visuri frumoșe, ospete, joc, musică. De sigur s'a câștigat procesul. S'a sculat, n'a mai stat să mănânce nimic, ci a mers de a dreptul la avocat. „Ce veselă“, își zicea, „am să fac acest drum înapoi!“

Avocatul era deja în cancelarie la o masă. Când o vedu intrând se ridică mănios de pe scaun și apropiându-se de ea îi zise:

„D'apoi dōmnă, nu mi-ai spus, că fetele nu le aveți din căsătorie cu dl Călțescu. Copii, dacă ar fi fost aveți drept de moștenire dar DVōstră n'aveți nici un drept!“

Sērmana, se făcu ca varul, se clătina de căte va orî și cădu leșinată.

Elena din Ardeal.

Dacă dl mitropolit Mihályi nu vede acēsta, atunci a rămas cu trei zeci de ani mai înapoi, de cât lumea. Cerce să ajungă lumea, ca să potem trăi la pieptul patriei magiare cu sentimente de concordie frățească. Ori lase-se de politică, pentru că pușca lui cu cremene este anachronism între pușcile Mannlicher.“

La închieria foii nōstre aflăm în numărul din 13 crt. al ziarului „Alkotmány“ un răspuns la articolul dlui Bartha. Îl vom publica și noi în numărul viitor.

Activitate sau Pasivitate? Étă o întrebare, care érá a ajuns în discușiune în colōnele ziarelor magiare. Mandatul de la Ceica a Episcopului Goldiș e acela care a făcut pe politicii nostri să-și pună acēstă întrebare. Foile unguresci încă o discută, și par'că din scrisese lor s'ar părea, că se tem de activitatea Românilor. În jurnalistica nōstră încă începe a ieși la ivelă dorința de a părăsi pasivitatea de până aci și a ne arunca în sbuciumata viață parlamentară. Partidul nostru național disolvat de fostul guvern liberal, pe lângă aceea e slăbit mult prin frecările interne ale membrilor ei.

Omenii au început a nu se mai încrede unii într'alții, así face mereu imputări de tradare și a se feri unii de alții. Discușiunea acēsta a crescut mereu și s'a potențat prin zizania ce a făcut-o între Români foia de la Arad. Atacurile personale, calumniile cele mai murdare, batjocurile ordinare de cari au început a se umplé colōnele unor ziare, au făcut ca desbinarea să se mărescă și ca confușiunea în șirurile nōstre să crească. Azi nu se scie mai mult, de cât că partidul național e desființat prin un ordin de al guvernului. Dar, că ore a încetat cu totul în urma desființării acesteia, s'a descompus orî a adurmit pentru tot de una, nime n'o spune. De lucrat după cum vedem, nime nu face nimic.

Slovacii ne întrec. În fața acestei amorteli, nu e mirare, că foile unguresci se întrebă, că ce atitudine vor lua Români la fițorele alegeri? Se fac interviewuri, se lansază felii de felii de comunicate, tōte cu vedita intențiune de a stōrce declarații. Un nou motiv pentru activitate se aduce: guvernul Széll cu frasele sale de lege, drept și dreptate, apoi judicatura curiei ș. a. Cât plătesc vorbele dlui Széll, avem ocașiune să ne convingem mereu, și special noi gr. cat. îi simțim dragostea pentru dreptate, în chipul cel mai evident. Judicatura Curiei și de aci libertatea alegerilor nu sint promisiuni, cari să îndulcescă. Cu tōte acestea Magiarii le cred destul de puternice motive, căci semioficiōsa „Keleti Értésitō“ nici nu se mai îndoesece de părăsirea pasivității și scrie, că arhieriei români își vor schimba poziția și vor lucra pentru activitate. Mai mult încă. „Bud. Hirlap“ spune, că chiar membrii de al partidului conservator din România lucră în direcția dorită de ei. E fōrte natural, că ziarele unguresci, și în special guvernul doresce ca Români să între în parlament. Ei o pot face acēsta înse „numai după ce vor fi abandonat programul de la 1881—1884“ spune „Bud. Hirlap“, „și abandonându-l de fapt să înceteze de a mai fi adevărat partid național român. Atunci e numai cestiune de timp, când se vor pleca cu deplină loialitate înaintea pretenșiunilor statului națiunii magiare.“ Dar

foia guvernamentală merge și mai de parte. Ea începe a amenința, și a arăta că alcătuirea partidului de înainte de faimōsele opreliști a lui Perczel au fost irredentiste, revoluționare și așa mai de parte.

Nu credem, că cu tōte acestea Români să fie aplicați a părăsi pasivitatea la alegeri. O activitate mai viuă înse pe tōte cele alalte terene ale vieții publice se impune. Și e grozav de trist că sint mulți, cari nici azi nu pricep, saū nu vrēu să pricepă, că dacă s'a decretat abținēța de la alegeri, nu s'a înțeles, că atât la sate, cât și la orașe, cetăți și comitate să stăm pasivi, privind apatici cum ni se răpesc drepturile și se calcă în picioré legile.

Revistă politică.

Afaceri interne. Parlamentul a terminat ședințele sale meritorii. Marți s'au început în casa magnaților desbaterile referitōre la punctele pactului cu Austria, primite deja de cameră. Desbaterile au fost scurte, căci deja pe Mercuri a fost anunțată ultima sesiune, după carea părăinții patriei se vor întōrce la ale sale, pentru a nu se mai întruni, până în 28 Septembre.

Italia. Guvernul italian ca să scape din încurcătura în care a fost ajans prin proiectul său de lege referitōriū la regularea întrunirilor și a libertății de pressă, a aflat o modalitate destul de ingenioșă. El vre să mântuescă totul. Vre să-și mântuescă onōrea nevoind să cedeze, și urgitând intrarea în vigore a proiectului său aprobat de rege. Vre să se scape de eventualele învinuirii, ce îi le ar face opoziția cu călcarea constituției, și spre scopul acesta lasă tōtă cestiunea în mâna tribunalelor, ca acestea să judece, că ore promulgarea decretului acestuia e făcută pe basă constituțională ori ba. De la răspunsurile ce și le vor da tribunale va depinde și judecată lor în casuri concrete, că ore cutare și cutare întrunire pōte fi pedepsită pe basa decretului de mai sus ori nu.

De almintrenea prin dispusēțiunea acēsta guvernul nu a mulcomit spiritele agitate din tabăra socialiștilor, republicanilor și anarchistilor.

Spania. Carliștii, republicanii, socialiștii și liberalii nu au întrelăsat, ca mișcările revoluționare din timpul din urmă, să nu le folosescă pentru scopurile lor. În ura lor față de biserică și de ordine, spiritele iritate din cauza impunerii de sarcini nōuē, le au întors în contra ordurilor, călugăresci, ca unele cari, pe cum zic ei, sint cauza tuturor relelor. Mănăstirile au fost asediate, unele din ele au fost jăfuite. Societățile secrete cred că prin delăturarea și alungarea călugărilor vor ajunge mai ușor la ținta lor, la nimicirea tuturor așezămintelor, la răsturnarea societății actuale. Guvernul Silvela la vederea acestora a promis, că va adopera tōte mijlōcele legale pentru delăturarea rēului, care subminză existența sērmaneī Spaniā și a publicat statariul pentru orașele mai mari, unde revoluțiunea era mai în putere. Acuma, restabilindu-se ordinea, ministrul a ridicat starea de asediū.

Serbia. Numărul atentatelor la viețile capetelor încoronate sau a bărbaților mai cu influență în state, s'a mai înmulțit cu unul. Ex-regele Milan la o plimbare cu trăsura a fost atăcat din partea unui pompieriu, Cnezevici cu numele, care a descărcat de patru ori revolverul asupra lui Milan comandantul suprem al armatei sârbesci. Din norocire Milan a scăpat nevătămat.

Atentatorul, care a fost prins, a mărturisit că fapta a comis-o la sfatul unor radicali sârbi cu poziție, înaltă, cari au voit să-și răsbune în contra fostului lor rege, pentru măsurile, ce le a fost luat acesta pentru estirparea radicalilor.

În urma atentatului s'au făcut mai multe arestări. Au fost deținuți 14 matadori de ai radicalilor. În Belgrad s'a publicat starea de asediu. Comisiunea ce s'a emis pentru investigarea crimei și a rădăcinilor ei, a aflat, că conjurațiunea în contra lui Milan și a familiei Obrenovici este tare estinsă. Regele a promis că va introduce un guvern militar. Radicalii sînt tare agitați pentru măsurile luate.

Hollanda. Încă nu sînt 2 luni de când s'au întrunit membrii conferinței de pace, și deja sînt în ajunul zilei, ca să-și iea rămas bun unul de la altul. Nu-î vorba, au vorbit ei mult, au vrut să facă multe, și dacă toate pe lângă toate silințele lor de a ajunge la ceva rezultat însemnat, conferința a avut tare puține reușite, acesta e de a se atribui neînțelegerilor dintre diversele state. Toți se așteptau și cu drept cuvînt, ca delegații statelor să fi ușorat în ore care va mod sarcinile grele, sub cari zace Europa, în urma marelui contingent de armată și a perfecționării continue ale aceleia. Așteptările înse nu s'au împlinit, căci un stat sta înainte cu aceea, că el are lipsă de înmulțirea contingentului de soldați ca să se apere, altul pentru perfecționarea armelor se provoca la perfecțiunea armatei din statele vecine.

Se credea, că cel puțin cu privire la tribunalele de arbitrii, pentru complanarea diferințelor ce s'ar fi văscut între două state, s'ar fi ajuns la ceva rezultat. Dar speranțele au rămas pe jos și aci. Căci mai întâiu a trebuit să se iea de la aceste tribunale epitetul de „obligatoriu.” Mai apoi a trebuit să fie îndepărtat și cuvîntul „tribunal”, rămânînd ca titlă oficiasă a acestei instituții, fructul conferinței de la Haga: Curte permanentă de arbitragiu. Pe lângă instituirea acestei curți, conferința de pace mai pôte numera de fruct al muncii sale și convențiunea conferinței de la Bruzella și convențiunea de la Geneva.

Acuma delegații se ocupă cu forma în care vor avé să presinte guvernelor aceste trei convențiuni, spre a fi aprobate.

Correspondințe.

Ajutorul de stat, autonomia și diecesa de Gherla.

Din Selagiü 1 Iuliü 1899.

Onorată Redacțiune!

Conferința preoțescă din tractul prot. Vălcăul magiar (Selagiü) s'a ținut în 24 Iuniü st. n. (Sămbătă după ss. Rusal!) în parochia Vălcăul român. Preoții s'au prezentat în numărul cel mai mare posibil.

După cuvîntul de deschidere al Rev. D. Vicariü al Silvaniei, în care espune crisa prin care trece acum biserica noastră și ne îndemnă la solidaritate, s'a purces la pertractarea punctelor puse în program. Lăsând la o parte, cele de interes mai mult local, mă voiü mărgini numai la espunerea rezoluțiunii ce a luat-o conferința, referitor la cestiunile atât de importante a ajutoriului de stat și a autonomiei catolice.

Venind la desbatere aceste două cestiuni, propunerile cari s'au făcut cu privire la dinsele au fost primite unanim, fără ca să se fi făcut obiecțiuni, căci cu toții consimțiam în aceea, că un preot român numai în forma propusă se pôte dechiera cu privire la afacerile acestea de mare însemnătate.

Și mai întâiu relativ la ajutoriul de stat s'a primit următoarea propunere: „Considerând, că ajutoriul de stat împărțit clerului gr. cat. pe lângă condițiunile stipulate de guvern, degradează auctoritatea statului preoțesc, pentru că se împarte cu delăturarea forurilor competente bisericesci, pe basa informațiunilor organelor subalterne administrative ale statului, cărora nu le compete nici o ingerință, cu atât mai puțin drept de supraveghiere peste viața bisericescă a clerului; considerând, că prin modalitatea usitată din partea statului întru împărțirea acestui ajutoriü se sguduesc temeliele bisericii noastre cimentate cu sudorile seculare ale străbunilor, pentru că se țintese la slăbirea legăturilor canonice dintre arhieriei și cler. dintre membrii clerului și dintre cler și popor; considerând, că se lovesce în demnitatea arhierescă, care sub durata seclilor desastroși a fost, este, și trebue să fie un far luminătoriu în calea dezvoltării bisericii noastre: *Clerul tractului Vălcăul magiar se dechiară unanim în contra primirii ajutoriului de stat pe lângă condițiunile umilitore pentru biserica noastră.*”

Cu privire la autonomia s'a primit propunerea, că: „Considerând, că biserica noastră gr. cat. română a închiat s. act al Unirei cu biserica Romei singur în punctele cunoscute dogmatice pe lângă asigurări întărite prin bule papale, că așezămintele străbune: ritul, limba și disciplina bisericii noastre vor rămâne nealterate, ér prin autonomia cat. plănuită din partea bisericii rom. cat. din Ungaria, carea voesc să cuprindă în cuadrul ei și provința noastră bisericescă gr. cat. română de Alba Iulia-Făgăraș — ne vedem periclitare tocmai clenodiile asecurate prin actul S. Uniri, clerul gr. cat. din tractul Vălcăului magiar se dechiară: *că nici de cum nu vede consult ca provința noastră mitropolitană să între în autonomia cat. plănuită, ca un membru constitutiv al aceleia, ci doresce și se dechiară ca illustri arhieriei ai bisericii noastre gr. cat. într'un sinod provințial mixt, sau congres, care ar trebui să se concheme cât de curënd să stătorască pașii și modalitățile recerute pentru*

a exopera de la locurile competente o autonomie separată pentru biserica noastră gr. cat. română basată pe așezămintele ei canonice străvechi și corăspundătoare pusețiunei și misiunii aceleia.”

Venind la ordine în locul al treilea serbarea iubilară a actului S. Uniri, conferința a primit următoarea propunere: Considerând, că actul Unirei bisericii noastre cu Roma este un moment culminant în viața ei, pentru că a conlucrat ca un isvor nescăverspre dezvoltarea aceleia, religios-morală și culturală și de la înrîurinta acelei sfinte legături sperăm un viitoriu și mai senin; Clerul tractual întrunit în conferință se dechiară unanim: că considerând *momentuositatea actului a cărui aniversare de 200 ani se va celebra, crede a fi just ca și diecesa noastră să concurgă prin festivități solemne la ridicarea nimbului sêrbătoresc al acestui act iubilar.*”

S'a decis apoi, că fiind la ordinea zilei cestiunile acestea momentuöse și pretindënd și alte împrejurări, să se facă o adresă către Escelența Sa Domnul Episcop, în care să se rüge ca să se îndure a convoca sinod diecesan. Mai de parte conferința află de lipsă și convocarea sinodului povințial la Blaș.

În fine din considerațiuni foarte momentuöse sociale economice, religios-morale conferința află de sosit timpul ca să se primescă și în biserica noastră gr. cat. română Călindariul Gregorian ca și în privința acesta să ne consolidăm legăturile cu Roma sfînta trupină a originii noastre.

Starea învățămîntului poporal în districtul protopopesc gr. cat. al Sibiului în anul școlar 1898/9.

Sibiü, în 7 Iuliü 1899.

Onorată Redacțiune!

La 22 Iuniü a. c. ținëndu-se aici ședința ordinară a senatului școlar protopopesc, în care s'a dat samă despre starea învățămîntului poporal în districtul protopopesc gr. cat. al Sibiului în anul școlar 1898/9, pe cum și despre rezultatele, la cari s'a ajuns, ca membru al senatului amintit am avut ocaziune să-mi câștig din acte oficiöse informațiuni autentice în privința acesta.

Dați-mi deci voe, Dle Redactor, să Vă presint și de astă dată pentru cetitorii „Unirei”, un raport mai detaiat, cu privire la cauza școlară în acest district protopopesc.

În districtul protopopesc gr. cat. al Sibiului au funcționat în anul școlar trecut 18 școli conf. gr. cat., și 3 școli comunale în parochiile cele mai mari și mai compacte. La școlile confes. au fost aplicați 18 învățători și o învețătoare extraord. pentru lucrul de mână (Sibiü); dintre cei 18 învățători, 12 inși sînt provăduți cu diplome de calificățiune, 2 inși, mai bătrâni, cu decrete, ér 4 inși au fost aplicați numai în mod provisoriu cu îndatorirea de a face examen de calificățiune. La cele trei școli com. au funcționat 7 învățători și 3 învețătoare. Edificiul de școlă există în 14 parochii, toate din material solid; în 2 parochii ca localități de școlă servesc casele parochiale, ér în alte două instrucțiunea se face în case închiriate. Aici nu se cuprind școlile com. Toate școlile confes. a fară de cea din Sibiü, se susțin mai ales din repartițiunii; pentru 9 comune

bisericesci, s'au asemnat ajutore de stat; și în 4 parochii, unde funcționează învățătorii cu drept de quinquenal, s'au asemnat din partea statului și quinquenalele. În parochiile, unde poporeni gr. cat. formează minorități, pruncii acelora cercetază școlile majorităților gr. or., ér preoții noștri sînt datorii din oficiu a propune acelor prunci doctrina religiunii.

Numărul total al pruncilor aflători în etatea de școlă (6—15 ani) din întreg districtul protopopesc în anul școlar 1898/9 a fost 2698, între cari 1417 ficioři și 1281 fete; prunci de la 6—12 ani au fost 1049 ficioři și 919 fete, ér de la 12—15 ani 368 ficioři și 362 fete. Dintre pruncii obligați la școlă de tóte zilele (6—12 ani), au cercetat școlile noastre confes. 457 ficioři și 403 fete, ér dintre cei de repetițiune (12—15 ani) 124 ficioři și 102 fete. Alte școli (gr. or., com. și de stat) le-au cercetat 518 ficioři și 437 fete, în total 955 prunci, dintre cari cea mai mare parte a cercetat școlile com. din Orlat, Racovița și Vestem, mai înainte grănițeresci.

Examenele la închierea anului școlar s'au ținut parte sub presiunea protopopului tractual, parte sub presiunea delegațiilor protopopesci exmiși spre acel scop. După rapórturile acestora rezultatul examenelor peste tot se póte numi *multămitor*, ér în special în singuraticile parochii s'a dovedit progres: *forte bun* în Ocna Sibiului inv. Manase Ciungariu; *laudabil* în Sibiu inv. Coman Gligor și Slimnic inv. A. Pinteș; *bun* în Alămor inv. Sam. Florea, Bórta inv. Dumitru Bleoca, Brad inv. Nic. I. Ursu, Calvasér inv. Dum. Vișa, Gurariului inv. Dion. Dancea, Șeica-mare inv. Vas. Moldovan și Șura-mică inv. Traian Șandru; *suficient* în Armeni inv. N. Neamțu, Buia inv. I. Rusan, Cașolt inv. I. Popa, Ghijasa de sus inv. N. Vlad, Hamba inv. I. Fanea, Șaldorf inv. N. Bulea, de alt fel bolnav în sem. II., Șelcáu inv. Teodor Hampu și Stenea inv. N. Petrescu.

De când s'a introdus bunul obicei de a participa la singuraticile examene și învățătorii din satele vecine, pentru a supune cele observate la critică binevoitoare din punctul de vedere al disciplinei și metodului, se observă óre care emulațiune nobilă între învățătorii noștri; la acesta emulațiune contribuie fără îndoială și adunările despărțămîntului învățătoresc, cari dau corpului nostru didactic ocaziune de a se perfecționa tot mai mult în ale pedagogiei și stimulează simțul de datorie în singuraticii membrii ai aceluși corp.

Dintre îmbunătățirile realizate în anul expirat pe terenul școlar merită deosebită amintire faptul îmbucurător, că prin stăruințele zelosului preot Demetriu Deac din Calvasér un consorțiu de mai mulți țereni în stare mai bună a cumpărat și dăruit pentru școlă de acolo un edificiu corăspunător pentru școlă, curte și grădină de 1/2 juger. Onóre bravului preot și bunilor poporeni.

Nu mai puțin îmbucurător e faptul, că în urma stăruințelor preotului Dionisie Aron din Gura-rtului, tribunalul suprem administrativ a îndatorat comuna politică de acolo de a solvi 816 fl. din cassa alo-dială comunei noastre bisericesci, când acesta ar zidi un nou edificiu școlar.

Dintre decisiunile senatului școlar protopopesc relevez cele privitoare la promovarea pomăritului, la frecventarea mai regulată a școlii de repetițiune, la îmbunătățirea raportului în ceea ce privește frecventarea școlii peste tot din partea pruncilor gr. cat. din Rășinari, unde din 113 copii obligați la școlă au cercetat școlă gr. or. în anul trecut numai 29 inși, pe cum și asemnarea sumei de 40 fl. din fondul școl. tractual, din care în anul viitor sînt a se cumpăra cărți pentru pruncii mai sêraci și diligenți.

Atâta cu privire la cauza învățămîntului popular. În fine dați-mi voe, ca tot cu ocaziunea acesta să vă presint câte va date și în ceea ce privește tinerimea gr. cat., care în anul școlar expirat a cercetat diversele institute de învățămînt de aici.

Numărul elevilor gr. cat. la diversele institute a fost 134; dintre aceștia au cercetat școlile elemetare, 56 (40 inși școlă de stat), ér școlile medii au fost frecventate de 78 școlari.

Fete gr. cat. au fost 32, dintre acestea 15 au frecventat școlă civilă de fete a Asociațiunii, ér cele alalte diverse alte școle de fete.

Studiul religiunii s'a propus tuturor acestor elevi și eleve prin catechetul Nicolau Togan în mod sistematic și cu deosebită îngrijire. Examenele din acest studiu s'au ținut sub presiunea Rsmului Domn protopop Ioan V. Rusu în 10 și 26 Iunie. Examenul din cantul bisericesc s'a ținut cu toți elevii în 7 Iunie. Toți elevii au fost obligați ca în Dumineci și Sêrbătoriile mai însemnate de peste an să asiste la cultul divin, ér în postul ss. Pașci s'au mărturisit și cuninecat prin catechetul lor.

Mai observ în sfârșit, că școlă industrială a fost cercetată de 45 învățacei gr. cat., aplicați aici la diferite meserii, cari au fost catechisați în fie care Duminecă tot prin catechetul numit, în școlă populară gr. cat. din loc.

—y—

Noutăți.

Din Archidieceșă. On. Demetriu Boariu fost adm. parochial în Bărcuț a fost dispus ca paroch în Bobohalma districtul protopopesc al Ernotului.

Distincțiune. Vas. Gr. Borgovan profesor la școlă normală de institutori din Bucuresci, a fost decorat cu medalia „Răsplata muncii“ el. I.

Românce distinse: Esamenele de primire la preparandia de stat de fete din Cluș, s'au ținut în anul c. în 1, 2, 3 și 4 l. c. Au fost admise la esamen total 150 fete între cari și 8 Române. Tóte românele au făcut esamenul cu succes. Dintre tóte concurențele s'au destins cu deosebire Dșóra Leontina Szabo fca preotului gr. cat. din Aiton Gregoriu Szabó și Dșóra Victoria Lupan fca preotului gr. cat. din Silvasul de Câmpie Alesandu Lupan, făcend ambele esamenul de primire cu distincere.

Societatea pentru teatru român își va ține anul acesta adunarea sa generală în opidul Seliște în zilele de Duminecă și Lună 30 și 31 Iuliu n. a. c. Adunarea promite să fie cât se póte de cercetată. Seliștenii fac mari pregătiri.

„Patria“ improcesuată. Presidentul Bucovinei br. Bourguignon nu s'a îndestulit cu confiscarea așa de desă a „Patriei“, ci, înainte de a părăsi Bucovina, de unde va fi revocat, a intentat foii române patru procese de pressă.

Calcularea în coróne. De la 1 Ian. 1900 se va introduce în mod obligatoriu calcularea în coróne. Obligătoare va fi calcularea acesta proprie numai pentru institutele și societățile obligate la dări de samă publice.

Moștenitorii Rusiei, marele duce George, fratele țarului Nicolae, a repausat la Abass-Thuman în vristă de 26 ani, în urma unei bóle de plămâni. De moștenitor presumpțiv e designat marele duce Mihaiu Alexandrovici, alt frate al actualului țar, care, n'are de cât 2 copile.

Sabia de onóre a lui Picquart. Faimósa afacere Dreyfus are și părți comice. În decursul cercetărilor, jidovilor din Budapesta li s'a părut, că colonelul Picquart pentru faziunile sale în favorul lui Dreyfus, și de aci în a. jidovilor. ar merita o sabie de onóre. Zis și făcut! Atâta numai, că zilele acestea sabia li-a fost returnată de la Paris. Așa rușine de mult n'au mai pățit!

Statua lui Hentzi. În sfârșit credem că s'a pus capet și acestei cestiuni, care atât de mult revolta pe magiari. Statua lui Hentzi a fost mutată din Buda în curtea școlii militare din Lipotmezó.

Petreceri. La Csáki-Gárdău se va aranja la 30 Iuliu n. o petrecere de vară. Venitul curat e destinat în folosul nou edificândei biseriei gr. cat. de acolo.

Lipsa de nutreț în România a silit și silește pe mai mulți țereni miseri ca să-și vindă vitele cu nisce prețuri, cari aréta mai mult o desperare de cât o lipsă fie și grea. În urma acestor vinderi, carnea încă s'a ieftinit reducendui-se prețul mai la jumătate.

Bóle de vite. În comitatul Albei-inferioare s'a constatat diferite bóle de vite în vre o 24 comune. În partea cea mai mare dint'rînsele grasează ciuma porcilor.

Sinaia. Societatea carpatină „Sinaia“ prin lucrările sale, prin tăierea de căi și poteci a înlesnit escursiunile pe munții din jurul Sinaiei, și a făcut accesibilă gustarea multor priveliști încântătoare.

Învățătorii români premiați. Reuniunea pentru nobilitarea moravurilor cu sediul în Budapesta a trimis o diplomă de recunoștință și un premiu de 100 cor. învățătorului sêlăgian Gavriil Aluș pentru meritele sale ce le-a făcut pe terenul nobilitării moravurilor prin înființarea societăților: „De cumpetare“ și a „Junimii“.

Convocări. Despărț. XXXII. D. St. Martin, al Asoțiațiunii își va ținea adunarea generală la Basna în ziua de 1 August n. — Despărț. XXIII. Turda. la 6 august n. la Turda. Adunarea generală a despărțămîntului XVI Selăgiu-chioran al „Asoțiațiunii“ se va ține în Șimleul Silvaniei la 3 August a. c. st. n. Onorații membri ai despărțămîntului, și toți cei ce se interesază de cultura poporului român, sînt rugați ca să binevoescă a lua parte la adunare. De încuartirare va fi îngrijire. Alimpiu Barboloviciu, vicariu și directorul despărțămîntului, Augustin Vicaș actuar. Reuniunea Femeilor Române Selăgene își va ține adunarea generală în Șimleul-Silvaniei în 3 August n. Stimatele membre, și stimații membri onorari, fundatori, ordinari și ajutatori, pe cum și toți părținitorii culturii femeii române, sînt rugați cu tot respectul a lua parte la aceea adunare, sprijinind cauza sublimă a regenerării culturale a femeii române. Pentru încuartirarea gratuită, va fi îngrijire. Maria Cosma n. Dragos m. p. preșidentă. Augustin Vicaș m. p. actuar.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Viața și operele lui
Andrei Murășan.

(Continuare.)

Principiile lui Șincai, Clain și Maior îl răpiră și pe tânărul nostru Andrei Murășan. El deschide cartea sfântă a trecutului nămolului său și învață din ea gloria și suferințele străbunilor, și acelea se imprimă în sufletul său, și de acolo mai mult nu mai ies, până când nu trece la o altă viață.

Gloria străbunilor umple sufletul lui Murășan de speranțe mari pentru nămolul său, și suferințele îl aruncă în abisul desperării, și o viață întregă se va ocupa când cu speranța, când cu vitregimea sorții națiunii sale românești.

În timp de șese ani petrecuți în Blaș, în acest centru cultural al Românilor de din cōce de Carpați, se va oțeli puternic pentru lupta ce îl așteaptă în valurile vieții.

Se aruncă cu mult foc în brazda muncii. La mijlocul brazdei i-se opresce plugul și brazda rămâne de jumătate. „It tristis arator“ . . . Fără esagerare putem zice, că pe Andrei Murășan singur Blașul l-a făcut ceea ce a fost. Dacă nu ar fi intrat în școlile de aici și dacă nu ar fi supt spiritul lor, Andrei Murășan nici o dată nu ar fi ajuns bardul națiunii, căci nu ar fi avut firul, care să-l conducă. Natura l-a dat sentimente și talent, Blașul l-a dat directivă. Blașul a deșteptat în el iubirea de libertate, de nēm și de literatură românească. Blașul l-a dat povețele spirituale, cu cari a pășit pe cariera vieții și a început o luptă grea, dar o luptă serioasă.

II.

Cariera.

Trăsură din trecutul Românilor brașoveni. Murășan ca învățător la școala gr. or. de la capela Sf. Adormiri din Brașov. Trece profesor la gimnaziul rom. cat. de acolo. Întemeiază familie. Rolul său de profesor. Translatorul și concipiștii din Sibiu. Bărnuț îl cheamă profesor la Iași. Răspuns. Reîntorcerea la Brașov.

Fiind că Murășan își începe cariera la școala gr. or. de la capela Sf. Adormiri din Brașov, credem, că nu va fi fără interes, să dăm, cu cuvintele lui Arsenie Vlaicu, o mică iconă din trecutul Românilor brașoveni.

„Timpurile apăsătoare ale seclilor din Iobăgia trecută — zice Arsenie Vlaicu — n'au fost mai priincioase nici Românilor din acest colț de țară privilegiat al Fondului regiū, și vécuri de a rîndul Colonia Română aședată în suburbiul Scheiū era considerată ca un sat supus orașului Brașov atât în privința politică, cât și administrativă. Numai sprijinul moral și material și protecțiunii neîntrerupte a Domnilor din Moldova și Muntenia au de a mulțami ei existența și înaintarea treptată în ciuda tuturor vitregităților timpurilor. Prin lupte și greutăți nenumărate se strecură ei în timp de patru secli până la începutul seclului XVIII, când în urma unui tractat comercial încheiat de Carol VI. cu Pōrta, comerțul brașovean începe a reinvia. Relațiunile comerciale cu întreg Orientul, și în specie cu țările de lângă Dunăre încep

încetul pe încetul a trece din mâinile Sașilor în mâinile Românilor, Grecilor, Bulgarilor și Macedo-Românilor stabiliți în Brașov, și nu o singură dată magistratul din Brașov se vede necesitat a cere intervenția Românilor din Scheiū față de dispozițiile Domnilor Munteniei și Moldovei relativ la legăturile lor comerciale. Comercianții greci, bulgari și macedo-români poședeau deja de pe atunci o „companie privilegiată grecă de comerț“, érá cātră finea seclului acestuia numărul comercianților români și greci, întrece cu mult pe al Sașilor, fapt, care avu de mare urmare o înflorire a bunei stări materiale.

„Mână în mână cu bunăstarea materială a trebuit neapărat să mērgă și tendința de a o rupe cu întunerecul trecutului și cu starea de dependență față de orașul Brașov. Ast fel se angajeză o luptă înverșunată în această direcțiune între magistratul privilegiatilor Sași și între Români privați de drepturi civile și bisericești, ba până la un punct óre care chiar și de drepturile sfinte ale omului, în care luptă uneltirile și voința rea triumfă, până când împăratul Iosif II. dă și Românilor dreptul de concivilitate, în virtutea căruia își pot cumpăra moșii în cetatea Brașovului, își pot clădi biserici și pot exercita diferite meserii, drepturi rezervate până aci numai breslelor și țehurilor săsesci. Dar și aceste drepturi li-se réstring rînd pe rînd în anii următori, până când la 1848 evenimente epocale sînt chemate să schimbe cu totul ordinea esistentă, proclamând și la noi principiile mărețe de libertate, egalitate și frățietate.

„De institute culturale nici că putea fi vorba la Români din Brașov în timpul acestor secli de apăsare. Abia pe la finea seclului XVIII. aflăm la biserica Sf. Nicolae din Scheiū o școlă populară, carea pe la 1837 avea deja patru clase. Aci a funcționat ca învățător între alții și valorosul scriitor popular Ioan Barac, mai târziu translator magistratual. În cetatea internă a Brașovului inse, ale cărei porți de fer au fost multă vreme închise Românilor, abia la anul 1835 înființară neguțătorii români o școlă populară.“¹⁾

La școala această, înființată cu scopul de a scōte tinerimea română din școlile săsesci și din școala cea grecă, „care servia și pentru copiii neguțătorilor români din cetate,“ pentru prima óră a fost angajat și a funcționat cât va timp ca învățător George Bariț, după el a urmat Ioan Procopiū și Ioan Popoviciū, érá catechet a fost Vasile Grecean, preotul capelei de la Sf. Adormire.

În 1838 inse Ioan Procopiū dimisioneză și trece la Craiova, și așa la postul său de învățător comercianții români, la recomandarea lui George Bariț, invită pe Andrei Murășan. Când Murășan primi onorifică invitare, era încă teolog pe anul al patrulea în seminariul clerical din Blaș. Decî pentru a puté urma invitării, el avea lipsă de concesiunea episcopului său Ioan Leményi, care la cererea lui din 9 Martie 1838, îl și

faculteză prin următoarea rezoluțiune: „E consideratione vel maxime intentionis recurrentis filii semet perficiendi sub conditione fidei graeco-catholicam intemerate servandi, et dum provocatus fuerit terminato cursu redeundi, petito ejusdem paterne deferimus.“¹⁾

Cu această rezoluțiune Murășan în luna lui Aprilie 1838 plēcă la Brașov. Din Blaș ajunse în Sibiu, aici îl aștepta George Bariț, trimis a nume după el cu trāsura pe speșele comercianților români brașoveni, de óre ce Murășan până atunci nu mai fusese în Brașov, și nici comunicațiune regulată între Sibiu și Brașov nu era.²⁾ Ajuns în Brașov și începu fără amănare funcțiunea sa de învățător, fiind misiunea lui, să învețe și instrueze „plântuțele tinerele și melușei nevinovați.“

Brașovul cu bastionele sale învechite; cu mărețele sale ruine istorice salutate de zeci și zeci de furtune grele și amenințătoare; cu admirabila sa regiune împodobită de munți încântători; cu Timpa cea frumoasă și romantică, ce se ridică fālōsă amenințând orașul, unde poetul nostru atât de bucuros petrecea, de unde cu atâtea durere și cu atâtea speranțe își avînta el gândirile sale mărețe la frații săi români din văi și din câmpii, unde de atâtea óri medita asupra sorții omenesci și asupra trecutului poporului român: în scurt timp devine locul cel mai plăcut al bardului național.

Andrei Murășan pe cum se vede din strofele Unui rēmas bun de la Brașov; pe cum apare din împrejurarea, că pus în disponibilitate — pe lângă tōte stăruințele mitropolitului Andrei Șaguna de a-l reține în Sibiu — érá își strāmūtă domiciliul la Brașov; pe cum afirmă în fine véduva sa: s'a simțit de tot bine în Brașov.

Și nu e mirare!

Aici își avea el cuibul fericirii sale; aici își începu el pentru prima óră cursul carierii; aici i-se deschise mai întâi lumea în tōtă valōrea ei; aici se făcu cunoscut înaintea lumii românești; aici erau amicii și stimătorii săi numéroși, cari atât de mult l-au iubit și în viață și după mōrte . . .

Ca învățător el se puse în serviciul școlii cu cel mai curat suflet și devotament, care chiar și în poesia sa se reoglindeză. În Un rēmas bun de la Brașov Murășan pōte întreba cu consciința liniștită:

Voi plântuțe tinerele,
Melușei nevinovați,
Ce-ați fost sub grijile mele,
Spuneți v'am dat să gustați
Vr'un venin din mugur verde,
Érbă de fer, ce vé perde?

Elevii și elevele sale îl iubiră nu ca pe un simplu învățător, ci ca pe adevăratul lor părinte. După mulți ani încă tot cu dragoste era încunjurat de foștii săi elevi și eleve. Părinții acestora îl surprindeau cu cadouri multe și prețioase. Aprōpe nici o sērbătōre nu trecea, fără ca el să primescă de la comercianții brașoveni daruri scumpe drept recunoscință pentru zélul său, ce-l manifesta în școlă pentru copiii lor.³⁾

Prof. Ioan Raț.

(Va urma.)

¹⁾ Arsenie Vlaicu: Câteva date din viața școlii noastre comerciale. Anuarul școlii comerciale superioare din Brașov pe anul 1897—8, pag. 2—3.

²⁾ Protocollum praesidiale Episcopi Fogarasiensis pro anno 1838. Nr. 128.

³⁾ Veđi Transilvania; 1877 Nr. 42.

⁴⁾ Comunicat de véduva poetului.

Amalrich regele Ierusalimului și cei doi peregrini.

(Narațiune istorică).

(Continuare.)

Regele, neavând ce face, primesce propunerea zicând: „Fie după cum zici tu. Dar etă se zăresc cetele lui Șireuh. Să le eșim înainte, nu cum va să credă, că ni frică să eșim din corturi!” La porunca regelui cavalerii încăleacă cu toții a fară de Milo, care sub pretext, că e bolnav se rugă să rămână în taberă. El galopară spre păgâni. Întâlnindu-se, se încinge o luptă crâncenă. Mai întâi lovesc cu lăncile, apoi recurg la sabii. Creștinii încurajați de cavalerul negru se luptă ca niște lei. Șireuh a fost pus la fugă și trei zile întregi l-au urmărit de alungul Nilului.

În ziua a treia Bernhard de Zollingen sfătui regelui să nu mērgă mai de parte, ci mai bine să se îndrepte spre Alesandria și să alunge pe Saladin de acolo. Acum e momentul potrivit de a-l lipsi pe Saladin de cheia mării, fiind că e de parte de Șireuh.

Amalrich acceptă planul cavalerului negru și în marș forțat lea calea în jos pe un părău îngust. Regele așa de tare s'a datat cu cavalerul, în cât nici un minut nu putea fi fără dînsul. Noptea îl poftea să dormă în cortul său. Împrejurarea acesta nu-i prea venia la socotelă lui Bernhard, fiind că dînsul trebuia, să grijescă ca să nu-l cunoscă. În una din nopți neputând dormi, regele se întorcea pe așternut neliniștit și ofta într'una. Aușindu-l cavalerul îl întrebă: „Ce ți-s'a întâmplat rege?” „Am avut un prietin, la care țineam foarte mult și care m'a făcut mari servii. Pe acesta voiam să-l am tot de una lângă mine; dar după ce am ocupat insula din rîul Nil, l-am trimis de spion în tabera lui Șireuh. De acolo nu s'a mai reîntors. Dușmanii au pus mîna pe dînsul și l-au ucis. Din momentul acela nu am pace, mē mustră conștiința, fiind că l-am trimis la perđare.” „Rege, fi liniștit, cavalerul despre care e vorba, nu e mort. E drept, că a ajuns în mînile păgânilor, cari l-au bătut până la sînge, l-au ars în tîlpi și l-au chinuit în totă forma; dar în urmă a scăpat din ghiarēle lor și a intrat ēr în serviciul regelui. Pentru cele întimplate nu porți tu vina, ci cel ce l-a vîndut și tradat ca și Iuda.”

„Spune-mi cine e acel Iuda, ca să-l pot pedepsi după merit și să-i dau drumul din armată.” „Acum nu se pōte, dar va veni timpul, cînd le vei sci tōte.”

După acest schimb de vorbe adormiră ambii. Dimineța își continuară marșruta spre Alesandria. În calea lor deteră peste rămășițele oștirii, unde era și Milo. Milo, care vedu, că cavalerul negru a ajuns în grația regelui, n'a cutezat să se presinte înaintea lui cu lingușiri după obicei. El se feri să nu dea față cu regele nici cu cavalerul. În curēnd ajung la Alesandria, oraș mare și impopulat. Aici rezida Saladin cu trupele sale. Creștinii încep să obsidieze orașul. Cavalerul negru pune în acțiune planurile de asediū. Se ridică turnuri de asediū, și se așază fel și fel de aparate de

dărimare. Sufletul la tōte era cavalerul negru. Faptul acesta îi făcea pe mulți să-l credă de o ființă suprapămîntescă. O mișcare febrilă stăpînia castrul creștin: unii lucrau la turnurile de asediū, alții aplicați la muri scări și poduri de pe cari să pōtă arunca cu săgețile în lăuntrul cetății; năierii cereau să taie comunicația locuitorilor cu marea și ducerea de proviant. Ocuparea Alesandriei era un lucru greu, pentru că era încunjurată cu muri groși și cu turnuri de apărare. Ce privește proviziunea, Saladin în dată ce a înțeles despre venirea creștinilor s'a îngrijat să se împōrte în cetate tōte cele de trebuințe. Dar creștinii nu se descurăjară. Înainte de ce s'a dat asaltul, cavalerul negru merse înaintea porții principale cu un trîmbițaș și strigă puternic: „Saladine! Amalrich regele Ierusalimului îți trimite o solie.” Sunetul trompetei și vōcea cavalerului au alarmat pe păgâni înaintea porții. La a dōna strigare apărură de asupra porții un curier turc cu semiluna pe cap și întrebă: „Ce vre regele Ierusalimului cu stăpînul meu?” „Amalrich, rōgă pe Sultanul Saladin, să părăsescă cetatea și să-i cēră iertare înainte de apusul sōrelui; la din contră va obsidia-o și va cuprinde-o cu puterea.” „Spune-i stăpînului tēu, că Saladin n'are de gînd să se supune.” Dacă vreți, poftim și bombardati cetatea, dar să sciți, că nu ne dăm cu una cu dōuē.” Cavalerul negru se întorce la rege și raporteză despre cele auđite. Asediul se începe, turnurile se mișcă, săgețile sbōră în șirurile inamicilor, cari cad sub muri ca snopii.

Saladin neașteptându-se la un ast fel de atac, dete poruncă să se adune toți luptacii pe una din pietele orașului. Pe acestia îi îmbărbătează cu o vorbire fulminantă apoi îi conduce la una din porți cu gîndul să năvălescă repede și să slăbescă rēndurile creștine. Dar cavalerul negru sciindu-le planul îi așteptă cu o cetă de ostași aleși. Aici se încăieră o luptă infocată. Păgânii stăteau neclintii, nici unul nu da în retragere. Vitejia creștinilor înse a fost fără margini. Cei ce au rămas nemăcelării au fost alungați în cetate. În alte direcțiuni ale cetății operați aparatele de dărimare. Loviturile lor se auđiau în depărtare. De pe podurile țermurilor săgețile sburau plōie. Celor din cetate li-se imputina proviziunea; locuitorii începeau să mdrmare; dese spărturi din zid se apērau cu anevoie. Creștinii erau siguri că în cîte va zile orașul e a lor. Dar de o dată le vine scire, că Șireuh vine spre Alesandria, ca să mîntuescă pe Saladin.

Cavalerul negru prezentându-se înaintea lui Amalrich îi face următoarea propunere: „Trebuie să isprăvim cu Saladin, înainte de ce ar sosi Șireuh. Dacă aude, că îi vine ajutor atunci nu vre să mai scie de predare. Dă-mi voie, să merg în cetate și să tractez cu dînsul.” Amalrich fu de acord și îi dă deplină putere ca să facă, după cum crede că-i mai bine. Dînsul voia, să iēsă din Egipt cât mai în grabă, fiind că înțelise că neînfrîntul Nureddin, ar fi intrat în țara sa și-i pradēză castelele și orașele.

Bernhard cu un steag alb în mână merse la una din porțile cetății și cere să între ca să tracteze cu Saladin. Se făcu armistițiū. Turcii îl lēgă pe Bernhard la ochi și ast fel îl duc prin întărituri la pa-

lațul lui Saladin. Tinerul sultan îl primi cu o deosebită afecțiune și îl rugă să-și depună coiful ca să scie cu cine are de lucru. Cînd vedu fața lui Bernhard îi zise ridēnd: „Bine m'a răsplătit mila, ce am avut-o cu tine. Tu m'a ucis mai toți ostașii. Era mai bine dacă te lăsam pe mîna dușmanului tēu.” „Ai făcut după cum ți-a dietat inima cea nobilă, și ceea ce îmi spuî nu o zici serios, fiind că inimile nobile nu se dimit la de acestea. Nu crede că-s nemulțămitor. Etă am venit să-ți fac o propunere, din care vei vedē, că voesc să mē achit față de îndurarea ce ai avut cu mine. În cîte zile și cetatea ajunge în mînile nōstre, noi ca învingători nu sîntem supuși la obligamente. Pentru aceea ar fi bine să predai cetatea acuma și tu poți scāpa cu un neînsemnat tribut, fără să ți-se întimplē ceva.”

Saladin rēspunse: „Ajutōrele nōstre nu sînt de tot eshauriate; apoi acuși sosesc în ajutorul meu unchiul Șireuh; ast fel nu pntem prevedē a cui va fi isbānda. Cu tōte acestea sub condițiuni cinstite staū la învoelă. Etă ce-ți propun eū: Până cînd regele tēu stă în Egipt, noi nu putem eși de aici, sub nici o condițiune, de ore ce e sciut că califul se lasă a fi dominat de cātră cel mai puternic. Aideți să ne retragem și noi și voi; ca să nu credă lumea că ne-am retras ca învinși și califul să plătescă 30,000 galbini.”

Bernhard temēndu-se de sosirea lui Șireuh primesce propunerea lui Saladin fără multă vorbă, și se învoi, să înduplece și pe sultanul Șaver la acesta.

Fără întărire se reîntorce în castru, aici raporteză regelui Amalrich și sultanului Șaver despre rezultatul misiunii sale. Amalrich silit de împrejurări primesce propunerea lui Saladin. ēr Șaver mai mult de cât ori care, fiind că prin acesta se mîntuia de dōne oștiri, cari îi căleau țara. Ast fel înainte de ce ar fi luat veste că Șireuh se apropie de cetate, Bernhard merse ēr în cetate și aici stabili condițiunile de pace, pe cari le-au întărit cu jurămint și cu pecetea ambelor țeri.

Porțile cetății se deschisē și comunicația de aici înainte fu liberă. Locuitorii Alesandriei erau veseli de schimbarea acesta. În ziua următoare Șireuh cu armata sa, se apropie de cetate. Lui Saladin i-a părut rēu fiind că a grăbit cu tocmelile de pace. Ar fi căleat pactul, dar nu-l lăsa inima. Tōte îndemnurile lui Șireuh au fost zădarnice, el rămāne pe lângă vorba dată. Ast fel Șireuh trebuie să abstea de la luptă, și subscriind pactul plēcă cu oștirea sa mănios. Creștinii încă părăsiră Egiptul. Cavalerul negru însoți oștirea creștină până la locul unde au făcut primul repaus; aici luāndu-și coiful de pe cap și îndreptându-se cātră rege îi zice: „Mareșalul tēu, m'a dat pe mîna turcilor, dar mîna ocroitōre a lui Dumnezeu m'a scăpat. Dacă stăpînirea creștină va dăinui în pace, te rog destă-te de omul, care a pāngărit sfînta cruce.”

Regele s'a informat mai bine despre tōte cele petrecute, și promise, că are se alunge pe trădătorul mareșal, dar Bernhard scia că nu s'a ținē de cuvînt, și ēr va fi momit de cātră Milo. Din astă causă refuză să mērgă cu regele la Ierusalim.

„Viața de la curte nu e pentru mine“ zise dînsul, „voese să trăiesc acolo unde onoarea și cinstea se respectază.“

Apoi salutînd cu coiful său crestat dete pînteni calului și se îndreaptă spre Nil.

(Va urma.)

Bibliografie.

A apărut:

Raportul al XXXVI-lea despre gimnaziul superior fundational din Năsăud pentru an. scol. 1898/9 publicat de Ion Ghetie dir. gimn. subst. În fruntea acestui raport e publicat normativul pentru administrarea fundațiilor și depositelor gimnaziale. Dintre fundațiile acestea înseamnă: fondul pentru ajutorarea școlărilor bolnavi de 5179 fl. 75 cr. și fondul pentru biblioteca și societatea studenților de 4679 fl. 24 cr. Din cronica anuală remarcăm bărtia de abziecere a fostului director Ioan Ciocan și scrisoarea direct. suprem. prin care notifică denumirea prof. Ion Ghetie de direct. subst. denumire făcută direct. de Ministrul de culte. În an. scol. 1898/9 au funcționat la Năsăud 15 profesori, toți calificați. În planul de învățămînt am remarcat la religione în cl. VII Etica creștină de Dr. Ioan Raț, manual prea greu pentru gimnaziști, s'ar putea mai bine folosi manualul a nume prescurtat pentru gimnaziști de Dr. Ales. Grama; și am aflat cu satisfacție că în cl. VIII se propune și istoria specială a bisericii gr. cat., ceea ce par că la cele alalte gimnaziști unite nu s'a îndatinat. Tot la cl. VIII pentru propedeutică nu e însemnat manualul, de și s'ar putea folosi Logica și Psihologia edată de Dr. Vas. Hossu, care e manual aprobat. — Stipendiați au fost 7 studenți, în suma totală de 800 fl. A fară de acestia s'au mai împărțit ajutoare mai mici din fondul „Nasau“, care se ridică la cifra de 3410 fl. 79 cr. Urmază conspectul școlărilor după clase și date statistice. Scötem încă următoarele date: numărul școlărilor a fost de 255, gr. cat. 186, gr. or. 66, de alte confesiuni 3, români 252, străini 3. Cei mai mulți (129) au fost fii de agronomi. La sfârșitul anului au fost clasificați cu „eminent“ 15, cu „nedestulitor“ 79. De închiere urmază câte va îndrumări pentru fiitorul an școlar; — și apoi: textul magiar al raportului.

„**Enciclopedia Română**“, editată sub auspiciile și din însărcinarea „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român“, de **Dr. C. Diaconovich**, prim-secretarul Asociațiunii.

A apărut fascicolul XV al acestei importante și mari publicațiuni, și ast fel după o muncă stăruitoare din partea direcțiunii și a colaboratorilor publicul român are în mîinile sale deja întâia jumătate a acestei opere unice în literatura română. Fasc. XV cuprinde articolele Farina—Fulguriți, între cari o serie însemnată de articole mai mari și de interes special românesc, apoi articole istorice și etnografice, de geografie, de literatură și filosofie, etc. Remarcăm articolele istorice și etnografice: Fărșeroți, Februarie (revoluția), Fini, Francez, Franci, Franco-german (răsboin), Frătuți, etc.; biografii române: Farcaș, Fekete-Negruti. Felix, Fêtu, Filaret, Filep, Filimon, Filipescu, Flechtenmacher, Fleva, Flondor, Florescu, Florian, Fodor; biografii străine: Fawcett, Fênelon (M. Străjanu), Ferdinand, Ferry, Fichte, Filip, Fischer, Flammarion, Fotie, Fotino, Francise, Francise Iosif, Franklin, Frideric; articole de literatură și de filosofie: Farmec (Dragomirescu), Farsa (M. Străjanu), Fatalism (Dragomirescu), Faust (M. Străjanu), Fêt frumos (Marianescu), Filosofia (Dragomirescu), Frumos (Dragomirescu); din materialul geografic: Fehér, Fessan, Finlanda, Finme,

Flandra, Florența, Focșani, Franța, Franzensbad, Frislanda; articole mai mari și mai interesante: Farmacia (Dr. I. Felix), Fauna (Dr. Leon), Febra, Fidejusiune, Fier, Figura, Filologia (Tiktin), Filtur (Dr. Felix), Fisica, Fisiocratism, Fisiologia, Flagelanți (Dr. Radu), Flaut (Cerne), Flóre, Flora, Fluor (Cerne), Folklore, Fondul religionar gr. or. bucovinean, Fort (Iannescu), Forta, Fortăreța, Fortificațiune, Fosfor, Franciscani, Franc-maçon, Fruct, Frunza.

Abonamentele se fac la W. Kraft în Sibiu (deposit general pentru România: E. Storck, Bucuresci) și se primesc numai pentru publicațiunea *întregă*. Prețul de prenumerare: pentru un tom broșurat fl. 10.—, legat fl. 11.60 (în România: Let 25.—, resp. 28.50).

„**Convorbiri literare**“ Nrul 6. cu următorul sumar: S. O. V., Buruiană (novelă). — Stef. Orașanu, Recenzie. — Sextil Pușcariu, Din fonologia românească. — M. V. Demetrescu, Instituția „Jurătorilor“ (studiu istoric). — T. Maiorescu, Scrisori din anul 1850. — Cesar I. Vergolici, Ad. Lydiam (poesie). — C. L., Bibliografia critică.

Istoria legii nouă de Dr. V. Szmigelski, tom. I. Tinerețele lui Isus. Isus ca profet. Progresele, pe cari știința le face zi de zi și descoperirile, cari fac lumină în cestuțiile cele mai întunecate, trebuie să fie aduse în consonanță cu veșnicile adevăruri ale religiunii. Căci e știut, că credința nu e dușmana științei, ci din contră e apărătoarea ei. Ținînd samă de această cerință, Rsmul Dr. V. Szmigelski, fost profesor de studiul biblic la Seminarul archidieceșan din Blăș, a făcut inceputul publicării istoriilor sfinte, pe basa progreselor științei, scoțind tom. I. din legea nouă, care tracteză tinereța lui Isus și Isus ca profet. Tomul acesta în 8° mare are 399 pagini și costă fl. 2. Venitul curat realizat și din publicarea acesta va fi o contribuție la formarea unui fond provincial de salarisare a preoților și a învățătorilor. Limba, în care e scrisă cartea acesta și stila a dese înflorit și avîntat, fac din ea nu numai un manual de școlă, ci și o lectură bună și edificatoare pentru adevărații creștini. Nu credem, că e de lipsă, să fie recomandată, ea se însă sinuă prin sine însăși tuturor.

Posta Redacțiunii. I. G. în S. Noî nicl nu am dubitat, fiind deplin convîșit, că O. Dta nu ești auctorul, nicl la una, nicl la alta. Din cele scrise, se care va trage concluziunile. — *Print.* Cu părere de rău, dar nu se pöte. — V. T. Fr. în W. S'a dispus. — c. Prea târziu pentru acum. Continuu. Salutare.

Editor și redactor răspundător:

Dr Vasile Suciu.

Fabrica

de

Cement-Portland din Brașov

recomandă fabricatul său de

„**Cement-Portland**“

garantând pentru calitatea cea mai bună.

Se află de vîndare cu prețul cel mai ieftin la

„**Consum**“
societate comercială pe acții Blăș,

Tipografia Seminarului archidieceșan.

(31) 1—1

Publicare de licitare minuendă.

Prea Ven. Cons. Mitrop. gr. cat. de Alba Iulia și Făgăraș, cu reședința în Blăș prin ordinațiunea de dto 27 Iunie 1899 Nro 3087 a încuviințat edificarea unei școli nouă în Cacova (cottul Alba inferioară) cercul pretorial Aiud.

Spesele clădirei sint preliminate în suma de 2136 fl. 90 cr. Pe lîngă acesta comuna bis. va da din al său materialul recerut: piatră, var, năsip, apă și lemne de goron pe cum și vectorarea celui alalt material necesar ce are să-l dea întreprindătorul de la Aiud.

Pentru asigurarea acestei edificări prin întreprindere se va face în 22 Iuliu 1899, la örele 10 a. m. în casa parochială din Cacova, pe lîngă acceptarea de oferte verbale și scrise, licitare minuendă publică.

Planul, preliminarul, condițiunile de licitare, respective de edificare vor fi espuse din 14 Iuliu — în casa parochială gr. cat. din Cacova.

Doritorii a primi lucrurile aceste sint provocați, că la ziua și öra mai sus arătată să se presinte provēduți cu vadiu de 10% după suma preliminară la locul desipt fie în persoană fie prin trimiterea la timp a ofertului redigiat legal, și provēduț asemenea cu vadiul de 10%.

Curatorul bis. gr. cat. din Cacova (Vládháza) (u. p. Nagy-Enyed).

Cacova 10 Iulie 1899.

Traian Fodor
paroch și președintele
curatoratului.

Ioan Ionaș
curator prim.

478 v. szám
1899.

(32) 1—1

Árverési hirdetés.

Alulirt bírósági végrehajtó az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §-a értelmében ezennel közhirrre teszi, hogy a balázsfalvi kir. járásbíróság 1899. évi V. 306, 320 és 321. számú végzése következtében Dr. Rónai János helyettesített ügyvéd által képviselt nagyszabeni földhitelezési alapfoglaltató egyidejűleg a kolozsvári kereskedelmi bank felül-foglaltatójává, Turk Bazil és neje Mária ellen 1387 ft 50 kr. s jár. erejéig 1899. évi Május hó 20-án foganatosított kielégítési végrehajtás útján le és felülfoglalt és 1560 ft — krka becslött házi-butorok, kávéházi és czukrászai berendezési tárgyakból álló ingóságok nyilvános árverésen eladotnak.

Mely árverésnek a balázsfalvi kir. jbiróság 1899. évi V. 306/2. számú végzése folytán 1387 ft 50 kr. tőkekövetelés, ennek esedékes 7½% kamatai, és eddig összesen 117 ft 50 krban bíróság már megállapított költségek erejéig helyben alperesek lakásánál leendő eszközésére 1899. évi Julius hó 29-ik napjának délelőtti 10 órája határidőül kitűzetik és ahhoz a venni szándékozók oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t.-cz. 107. és 108. §-a értelmében készpénzfizetés mellett, a legtöbbet ígérőnek, becseron alul is el fognak adatni.

Amennyiben az elárverezendő ingóságokat mások is le és felülfoglaltatták s azokra kielégítési jogot nyertek volna. ezen árverés az 1881. évi LX. t.-cz. 120. §. értelmében ezek javára is elrendeltetik.

Kelt Balázsfalván 1899. évi Julius hó 10-ik napján.

Thát György,
kir. jbirósági végrehajtó.